

1. האם מותר להשרות חסה או כרוב וכדו' בתוך מים בשבת?

תשובה: שרייה במים להסרת לכלוך ופסולת נחשב מעשה ברירה, וכיון שנברר בבת אחת האוכל והפסולת בשווה, דינו כבורר פסולת מתוך אוכל ואסור אף אם כוונתו לאכול מיד. ולכך אסור לשרות חסה המלוכלכת בחול בקערת מים משום איסור בורר (שו"ע שיט ח, משני"ב כח כט, חזו"ע שבת ד עמ' ריח).

הרבה פוסקים למדו שכל האיסור הוא רק בשרייה בקערה, אך שטיפה תחת זרם המים מותרת, כיוון שדוקא שרייה היא דרך ברירה, אך הדחה תחת זרם המים אינה דרך ברירה אלא דרך ניקוי והכשר אכילה, ולכך כשעושה כך סמוך לסעודה מותר (אג"מ א קכה, חזו"ע שבת ד עמ' ריז, שש"כ ג כב, אך לפוסקים כדעת החזון איש גם זה אסור).

ואף בשרייה במים אין איסור אלא כאשר הלכלוך ניכר, אך שרייה להורדת חומרי ריסוס שאין הלכלוך ניכר מותר (שש"כ ג הערה נו, וראה עוד חזו"ע שבת ד עמ' ריז).

2. האם מותר למזוג תה בשבת מקנקן תה שיש בפיו מסננת?

תשובה: דעת הרבה פוסקים שכלי המיוחד לברירה שהיא לצורך שימוש מידי בלבד, אינו בכלל יכלי ונחשב כברירה ביד, ומותר כאשר בורר את האוכל מתוך הפסולת בכדי לאכול מיד.

ולכך התירו למזוג תה מקנקן שמעורבים בתוכו עלי תה, גם אם בזרבובית הקנקן מותקנת מסננת, הואיל ורצונו לשתות את התה מיד (חזו"א נג ד"ה מן האמור, הגרש"י אויערבך שש"כ ג הערה קמ קפח, חזו"ע שבת ד עמ' רכו עיי"ש צירופים נוספים).

ומטעם זה יש שהתירו להוציא את שקית התה מן הכוס, הגם שטיפות תמצית התה מטפטפות מן השקית. **וכן התירו להשתמש במלחיה אף שנתונים בתוכה גרגירי אורז,** ואין בזה משום ברירה כאשר נעשה לצורך שימוש מידי (חזו"ע שבת ד' עמ' רטז- ריז, הגרש"י אויערבך שש"כ ג הערה קמ, ברם בהערה קצב ובהערה ר פקפק הגרש"י אויערבך בהיתר זה עיי"ש).

אולם פוסקים רבים צידדו להחמיר בזה שנידון כברירה בכלי, מאחר שסוף סוף בורר בכלי המיועד לברירה (בא"ח בשלח יח, כה"ח שיט קיג, אול"צ ב לא יא גבי קנקן תה, הגר"מ פינשטיין ספר הלכות שבת בורר הערה קג גבי מלחיה, וראה עוד בשש"כ ג סד סו).

3. גרגירי לימון שנפלו לסלט, או חרק שנפל לתוך משקה, האם יש דרך להסיר את הפסולת מתוך האוכל?

תשובה: אסור להוציא פסולת מתוך תערובת של אוכל, כיון שבכך מתקן את התערובת, וזה ממש מלאכת בורר. אבל ניתן להוציא את האוכל שסביב הפסולת יחד עם הפסולת, כיון שאין שם בורר על כך מאחר שלא הפריד בין האוכל לפסולת, שהרי נטל גם חלק מהאוכל, והרי הוא כמחלק את האוכל לשני חלקים (משני"ב נה סא סב).

4. האם מותר לקלף פירות וירקות בשבת?

תשובה: פרי או ירק שאין הדרך לאכול את קליפתם, ממילא נחשב שהפרי והקליפה הם שני מינים, ומותר להפרידם רק סמוך לאכילה, ולא בכלי המיוחד. אבל פרי או ירק שהדרך לאוכלם בקליפתו, כגון מלפפון וכדו', נחשב הדבר שהקליפה היא כחלק מהמלפפון, והרי הם מין אחד ולא שייל בהם בורר, ולכן מותר למי שפעמים אינו חפץ בקליפה, להסיר את הקליפה אפילו לא סמוך לסעודה, ויש מתירים לקלף אפילו במקלף (שש"כ ג לד שמתיר אף במקלף. וכ"כ בחזון עובדיה שבת ד עמ' קצה. ודעת הרב פריד שמותר לקלף אבל לא במקלף).

5. באיזה אופן מותר להוציא את העצמות מן הדג או מן העוף?

תשובה: : אף שאסור לברור את הפסולת מתוך האוכל גם אם דעתו לאכול מיד את האוכל הנשאר, מכל מקום בעוד שהאוכל בפיו פשוט שמותר להוציא את הפסולת מתוך האוכל, שאין איסור בורר בתוך בפיו, לפי שכך היא דרך וצורת אכילה ואינו צורת ברירה ותיקון (שו"ע שיט טז).

ודעת הרבה פוסקים שאף קודם שהתערובת נכנסה לתוך בפיו, כל שהוא בשעת עסק האכילה ממש, מותר אף לברור פסולת מתוך אוכל, לפי שהוא דרך וצורת אכילה, וכל האיסור הוא רק כשאינו עוסק כעת באכילה אלא עוסק בהכנת ותיקון המאכל לצורך אכילה שעתיד לאכול מידית. וכך פסקו פוסקי בני ספרד. אך דעת פוסקי אשכנז להחמיר לכתחילה שלא לברור הפסולת מהאוכל גם בשעת אכילה, ברם אין למחות ביד המקלים לפי שיש להם על מי שיסמכו¹.

6. האם מותר לשפוך את השמן מקופסת השימורים של הטונה וכדומה בשבת?

תשובה: : קופסאות שימורים של טונה או תירס וכיו"ב (דברים קטנים שאינם נכרים בפני עצמם), מותר להסיר את המים והשמן שמעל הטונה והתירס, כל שלא הגיע למקום בו גובה הנוזל שווה למאכל ומעורבים יחד, אך משעה שהגיע למקום זה בו הם מעורבים, אסור להוציא הנוזל מהם משום בורר, אלא יוציא אותם יחד עם הנוזל (שש"כ ג כ).

מקורות והוספות

¹ ביה"ל ד ד"ה מתוך, וראה עוד משנ"ב שכא פד ושעה"צ צח, ובחזו"א נד א החמיר בזה, וראה שש"כ ג הערה כח). (בא"ח בשלח ז י, אולי"צ ב לא ה, חזו"ע שבת ד עמ' קצה קצה.